

Arabská ríša

V 6. storočí bol život na Arabskom polostrove výrazne závislý od geografických a klimatických podmienok, keďže väčšinu územia tvorila púšť. Priaznivé podmienky na poľnohospodárstvo boli na juhu polostrova, kde sa aj začal tvoriť prvý štát. Na severe sa ľudia venovali obchodu, kočovali, karavany putovali púšťou, preto sa kočovní obchodníci označujú ako **synovia púšte- beduíni**.

Arábia bola dôležitou obchodnou križovatkou medzi Sýriou a Indiou, preto začali vznikať dôležité mestské obchodné centrá. K najvýznamnejším patrila **Mekka**.

Arabská spoločnosť vychádzala z **pokrvným vzťahov**, základ tvorili rody a kmene. Na čele kmeňov stáli náčelníci- **šejkovia**, ktorí boli obmedzovaní zvykovým právom a Radou starších. Rodinné, spoločenské, náboženské a politické otázky boli v arabskej spoločnosti úzko späté.

Pôvodným náboženstvom Arabov bol **polyteizmus**. Najsilnejším rodom boli **Kurajšovci** sídliači v Mekke. Uctievali **Kábbu**- čierny kameň, pravdepodobne meteorit. Každoročne sa konali púte veriacich k tomuto kameňu / svätyni, ktoré boli spojené s trhmi, podporovali obchod a rozvoj mesta. Práve z rodu Kurajšovcov pochádzal **Mohamed**, ktorého náboženské presvedčenie, vychádzajúce zo zjavení o jedinom bohu- **Allahovi** sa stali základom pre vznik nového monoteistického náboženstva, **islamu- podriadenie sa božej vôli**. Mohamed sám seba prehlásil za proroka, šíriteľa božieho slova, čo uskutočňoval prostredníctvom **súr-zjavení**. Tie sú pre moslimov záväzným prameňom viery. Posvätnou knihou islamu je **Korán**.

Mohamed ale odmietal polyteizmus, jeho kultu, uctievanie Kaaby, čím získal mnoho odporcov a dostal sa do konfliktu s uznávaným náboženstvom. Viedlo to až do veľmi silnej opozície, ktorá nakoniec spôsobila odchod Mohameda z Mekky roku **622**. Odišiel do neďalekej Mediny. Daná udalosť je v arabských dejinách natoľko významná, že je vnímaná ako začiatok nového arabského/ moslimského letopočtu- **hidžra (vyst'ahovanie)**.

V Medine Mohamed veľmi rýchlo získaval stúpencov, spájala ich spoločná viera. Veriaci boli povinní plniť božiu vôľu, preto sa začali označovať ako **moslimovia- tí, čo sa podriadia božej vôli**.

Mohamed pripravoval v Medine vojnu proti Mekke, v roku 630 Mekku dobyl a začal budovať arabský štát. Práve islam bol prostriedkom. Silnejúci Arabi sa stávali nebezpečnými pre susedných Peržanov a Byzantskú ríšu, ktorých územia ja dobyli.

Po Mohamedovej smrti sa jeho nástupcom stal **Abu Bakr**, ktorý rozširoval krajinu, ale za skutočného zakladateľa Arabskej ríše sa považuje **Omar**. Získal územie Sýrie, Palestíny aj Egypt. Bol na neho spáchaný atentát, podobne, ako na jeho nástupcu **Osmana**. Následne vypukli nástupnícke boje, ale samotný veriaci sa začali deliť na dve skupiny **sunniti**- zastávali názor, že nástupcom Mohameda sa môže stať ktorýkoľvek moslim a **šiíti**- boli toho názoru, že nástupcom Mohameda sa môže stať len niekto z jeho priamych potomkov.

Novou vládnuou dynastiou sa stali **Umajjovci**. Krajinu zmenili na monarchiu na čele s **kalifom** (tak sa nazývali Mohamedovi nástupcovia). Centrum krajiny preniesli do **Damasku**. Získali územie severnej Afriky a v 710 sa dostali až na Pyrenejský polostrov odkiaľ robili výjazdy do Franskej ríše. Ich postup zastavil franský panovník Karol Martel v roku 732 v bitke pri Poitiers. V období 11.- 13. storočia prebiehal na Pyrenejskom polostrove proces tzv. **reconquisty**, teda postupného obsadzovania územia arabských kalifov vojskami kresťanských vládcov, ktorí sa spájali s pápežom a križiackymi vojskami.

Ďalšou dynastiou boli Abbásovci. Obrovskú ríšu rozdelili na provincie, na čele s **emírom**. Veľkú moc mal v rukách aj zástupca kalifa- **vezír**. Hlavným sídlom sa opäť stal **Bagdad**. Avšak koncom 10. storočia sa ríša začala rozpadávať na úplne samostatné **emiráty**.

Kultúra

Arabi v priebehu dvoch storočí vybudovali nie len obrovskú ríšu, ale aj veľkú a významnú kultúru. Mala prvky kresťanskej kultúry, ale prinášala predovšetkým vlastné špecifiká aj do európskej kultúry.

Arabi rozvíjali mnohé vedné disciplíny, venovali sa prekladom antických učencov, filozofii- prijali Aristotelovu filozofiu; geografii- cestovatelia prinášajú opisy Európy, Škandinávie; astronómii- vysvetlili podstatu prílivu a odlivu... V matematike nám zanechali arabské číslice, algebru a trigonometriu, v medicíne vynikal lekár a filozof Avicenna (Ibn

Sina), ktorý bol autorom lekárskejších kníh, z ktorých sa medici učili dlhý čas, robili sa zložité operácie, dokonale poznali anatómiu ľudského tela. Vďaka nim poznáme mnohé nové plodiny ako broskyne, marhule, vinič... Nové rastliny ako ruže, ľalie...

V prírodovednom bádání a umení bol zákaz zobrazovať živé zvieratá, keďže aj kultúra sa vyvíjala pod silným vplyvom islamu. V architektúre dominovali palácové a sakrálne stavby, spomedzi nich predovšetkým moslimské svätyně- **mešity**. Ich súčasťou sú tzv. **minarety**- vežičky, z ktorých **muezzin** zvoláva na modlitbu.

Známe sú taktiež rozprávky Tisíc a jednej noci prevzaté z indických povestí a rozprávok.

Arabskú kultúru prijali aj nearabské národy a celosvetovo je dôležitým spojovníkom medzi kresťanskou a antickou vzdelanosťou.

Islam

Patrí k najmladším monoteistickým náboženstvám, pochádza zo 7. storočia. Zakladateľom je Mohamed, ktorý sa vyhlásil za proroka, šíriteľa božieho učenia. Bohom je Allah, svätou knihou Korán- každý moslim je zviazaný uctievať Korán.

Rozširovanie Arabskej ríše súviselo aj so šírením islamu, samotný Mohamed očakával, že ľudia dobrovoľne prestúpia na islam. Proti odporcom a neveriacim však vystupoval aj so zbraňou v ruke, teda viedol svätú vojnu- **džihád**.

Moslim má počas svojho života, v súlade s Koránom, plniť **5 základných povinností**.

1. Vyznanie viery- jeden Boh, jeden prorok
2. Modliť sa 5x za deň v stave rituálnej čistoty otočený smerom k Mekke- na svitaní, napoludnie, popoludní, po západe slnka a neskoro večer
3. Postiť sa počas **ramadánu** od východu slnka až po jeho západ- ide o pohyblivý mesiac/ sviatok
4. Aspoň raz za život vykonať púť do Mekky
5. Dávať milodary pre chudobných